

Nastroje społeczne w listopadzie

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Rozwój ogólnej sytuacji w kraju	1
Oceny	1
Przewidywania	3
Sytuacja polityczna	4
Oceny	4
Przewidywania	6
Sytuacja gospodarcza	7
Oceny	7
Przewidywania	9
Sytuacja własna badanych i materialne warunki życia	10
Oceny	10
Przewidywania	11

W pierwszej połowie listopada zarejestrowaliśmy dalsze pogarszanie się ocen sytuacji gospodarczej w kraju. Lepsze natomiast od notowanych w ostatniej dekadzie października były prognozy na najbliższy rok dotyczące ogólnej sytuacji w Polsce, kondycji gospodarki oraz warunków materialnych gospodarstw domowych¹.

ROZWÓJ OGÓLNEJ SYTUACJI W KRAJU

Oceny

W stosunku do ostatniej dekady października minimalnie pogłębiło się przekonanie, że sytuacja w kraju zmierza w złym kierunku. Pogląd taki wyraża obecnie 64% badanych (wzrost o 2 punkty procentowe), a więcej niż co piąty ankietowany jest przeciwnego zdania (22%). Co siódmy respondent nie ma wyrobionej opinii na ten temat (14%).

TABELA 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
W dobrym	51	49	43	43	48	41	45	46	45	39	38	23	22
W złym	34	37	40	42	39	41	40	37	38	45	47	62	64
Trudno powiedzieć	15	14	17	15	13	18	15	17	17	15	15	15	14

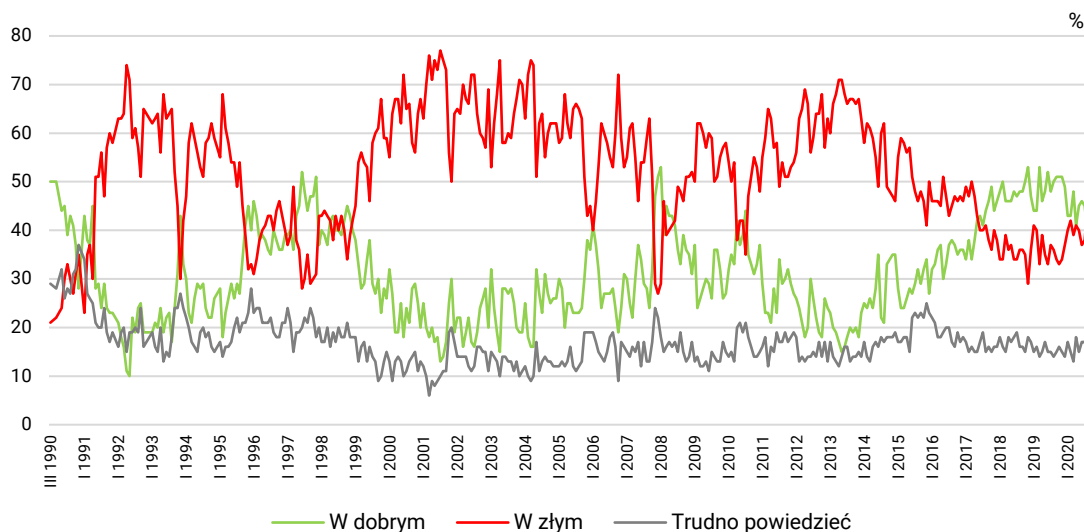
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (366) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadnym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadnym od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 5 do 15 listopada 2020 roku na próbie liczącej 1052 osoby (w tym: 43,0% metodą CAPI, 42,4% – CATI i 14,6% – CAWI).

RYS. 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

Częściej zadowolone z kierunku zmian dokonujących się w kraju wyrażają starsi ankietowani (40% respondentów w wieku 65 lat i więcej), mieszkający w małych miastach – poniżej 20 tys. mieszkańców (27%), gorzej wykształceni (37% badanych z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym), z gospodarstw domowych o dochodach *per capita* wynoszących od 1000 zł do 2999 zł (25–28% w zależności od kategorii). W grupach społeczno-zawodowych są to najczęściej renciści (41%) oraz emeryci (37%).

Natomiast niezadowolone z rozwoju sytuacji w Polsce częściej artykułują młodszy respondenci (80% badanych w wieku 18–24 lata), lepiej wykształceni (77% absolwentów wyższych uczelni), mieszkańcy największych miast (74%), z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita* – wynoszących co najmniej 3000 zł (77%). W grupach społeczno-zawodowych częściej niż pozostali niezadowolone deklarują pracownicy usług (83%).

Występuje silna zależność między ocenami ogólnej sytuacji w kraju a poglądami politycznymi i kwestiami światopoglądowymi. Zadowolone z kierunku zmian dokonujących się w Polsce ponadprzeciętnie często wyrażają osoby biorące udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu (45%), identyfikujące się z prawicą (47%), a w potencjalnych elektoratach partyjnych – zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem) – 58%. Podkreślić należy, że przewaga zadowolonych nad niezadowolonymi w elektoracie Prawa i Sprawiedliwości i koalicjantów jest mniejsza niż w ubiegłych miesiącach.

Z kolei niezadowolone z kierunku zmian dokonujących się w kraju częściej niż inni wyrażają nieuczestniczący w praktykach religijnych (76%), identyfikujący się z lewicą (88%), a wśród deklarujących udział w hipotetycznych wyborach parlamentarnych zwolennicy Koalicji Obywatelskiej (94%) oraz Lewicy (92%) – por. tabelę 2 i tabelę aneksową 1.

TABELA 2

Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	58	20	22
Lewica (Nowa Lewica – dawniej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	8	92	0
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	4	87	9
Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	4	94	2
Polska 2050	2	90	8
Niezdecydowani, na kogo głosować	16	66	18
Wahający się, czy wzięliby udział w głosowaniu	17	60	23
Deklarujący, że nie wzięliby udziału w głosowaniu	22	65	13

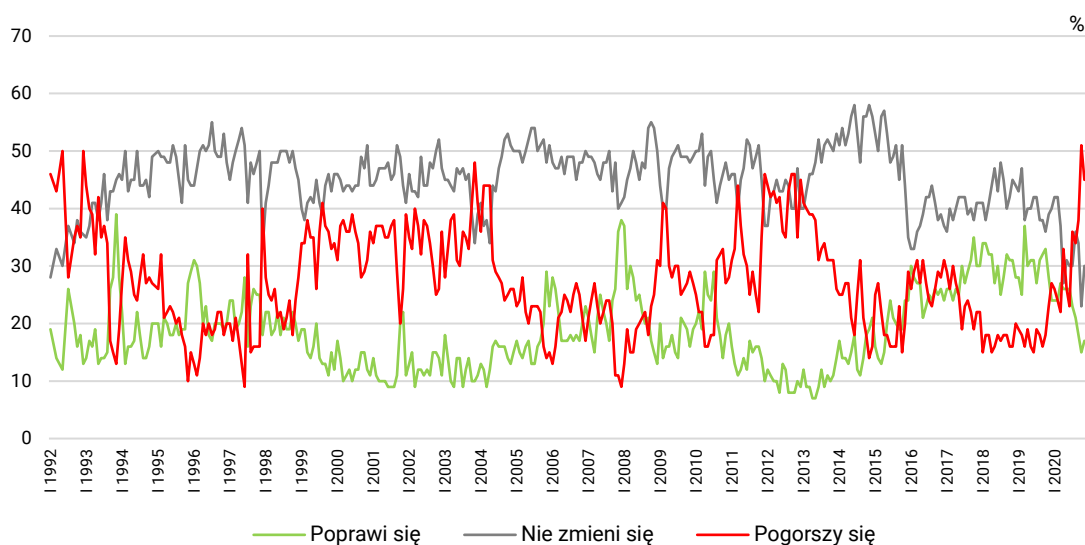
* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych

Przewidywania

W stosunku do ostatniej dekady października poprawiły się prognozy dotyczące ogólnej sytuacji w kraju w ciągu najbliższego roku. W porównaniu z ostatnim pomiarem zmniejszył się odsetek ankietowanych uważających, że się ona pogorszy (z 51% do 45%), a zwiększył prognozujących utrzymanie status quo (z 23% do 30%). Jednocześnie minimalnie przybyło oczekujących poprawy ogólnej sytuacji w Polsce (o 2 punkty procentowe, do 17%). Co jedenasty ankietowany nie ma sprecyzowanego zdania na ten temat (9%).

CBOS

RYS. 2. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 3

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
Poprawi się	28	24	24	24	27	26	26	26	23	21	18	15	17
Nie zmieni się	39	40	42	42	37	27	31	30	30	36	34	23	30
Pogorszy się	23	27	26	24	22	33	26	23	36	34	38	51	45
Trudno powiedzieć	10	9	8	10	14	14	16	21	11	9	9	11	9

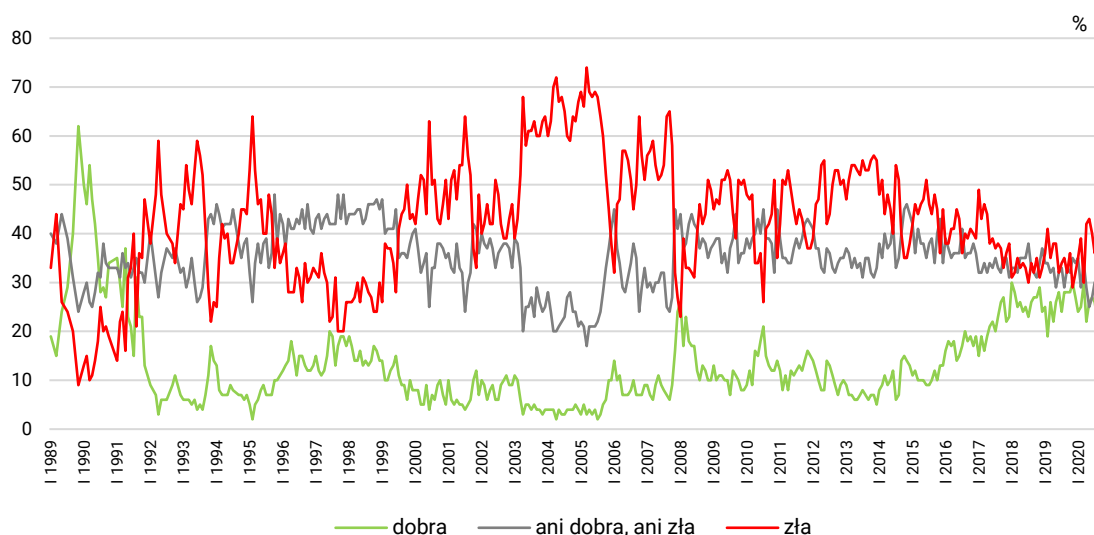
SYTUACJA POLITYCZNA

Oceny

W stosunku do ostatniej dekady października minimalnie ubyło niezadowolonych z sytuacji politycznej w Polsce (o 2 punkty procentowe, spadek do 55%), przybyło oceniających ją przeciętnie (o 3 punkty, do 26%), zaś odsetek zadowolonych się nie zmienił (14%). Co dwudziesty ankietowany nie ma sprecyzowanego zdania na ten temat (5%).

CBOS

RYS. 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
dobra	30	27	24	25	30	22	26	27	26	22	25	14	14
ani dobra, ani zła	35	34	35	29	34	29	25	27	30	31	30	23	26
zła	29	32	35	39	30	42	43	40	36	41	39	57	55
Trudno powiedzieć	6	7	7	7	6	6	6	7	7	7	6	5	5

Częściej niż pozostali pozytywnie sytuację polityczną postrzegają starsi ankietowani (25% zadowolonych wśród badanych w wieku 65 lat i więcej), mieszkańcy największych miast (19%), osoby gorzej wykształcone (19% respondentów z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym i 20% badanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym), z gospodarstw domowych o dochodach *per capita* wynoszących od 1000 zł do 2999 zł (14-18% w zależności od kategorii). W grupach społeczno-zawodowych to najczęściej rolnicy (25%), renciści (25%) oraz emeryci (23%).

Z kolei niezadowolenie z sytuacji politycznej częściej wyrażają młodszy ankietowani (73% niezadowolonych wśród badanych w wieku 18-24 lata), lepiej wykształceni (73% absolwentów wyższych uczelni), z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach na osobę (76% wśród respondentów o dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 3000 zł). Co warto podkreślić, częściej niż inni niezadowolenie z sytuacji politycznej wyrażają także mieszkańcy największych miast (68%), których opinie w tej kwestii są dosyć zróżnicowane. Wyraźnie rzadziej niż mieszkańcy mniejszych miast i wsi określają oni sytuację polityczną jako przeciętną, a częściej jako dobrą lub złą. W grupach społeczno-zawodowych krytycznie na temat sytuacji politycznej najczęściej wypowiadają się kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (73%) oraz pracownicy administracyjno-biurowi (71%).

Podobnie jak w przypadku postrzegania kierunku zmian dokonujących się w kraju występuje silny związek między ocenami sytuacji politycznej a poglądami politycznymi i kwestiami światopoglądowymi. Lepiej niż inni sytuację polityczną postrzegają biorący udział w praktykach religijnych przynajmniej raz w tygodniu, a najlepiej biorący w nich udział kilka razy w tygodniu (45% zadowolonych). Ponadto wyraźnie lepiej oceniają ją identyfikujący się z prawicą, a w potencjalnych elektoratach – popierający Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem).

Z kolei ponadprzeciętnie często niezadowolenie z sytuacji politycznej artykułują niepraktykujący religijnie (72% niezadowolonych), o lewicowych poglądach politycznych (82%), a w elektoratach partyjnych – sympatycy Lewicy (90%) – (por. tabelę 5 i tabelę aneksową 3).

TABELA 5

Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	45	40	13	2
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	4	14	78	4
Polska 2050	2	14	82	2
Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	1	13	83	3
Lewica (Nowa Lewica – dawniej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	0	9	90	2
Niezdecydowani, na kogo głosować	5	27	61	7
Wahający się, czy wzięliby udział w głosowaniu	7	33	50	11
Deklarujący, że nie wzięliby udziału w głosowaniu	13	27	51	9

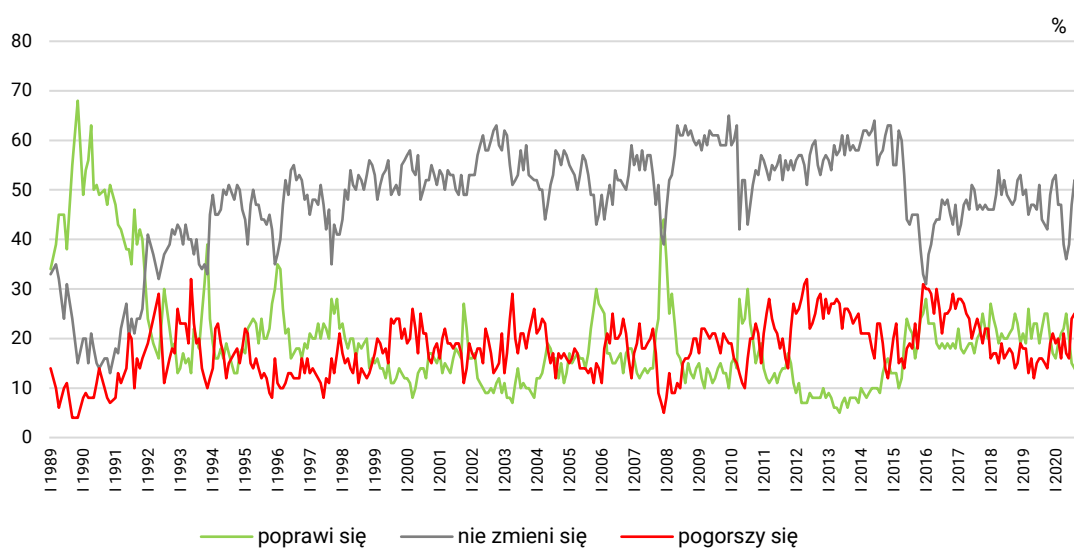
* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych

Przewidywania

Od poprzedniego badania przewidywania dotyczące sytuacji politycznej w ciągu najbliższego roku zmieniły się jedynie w niewielkim stopniu. Nadal 12% ankietowanych liczy na poprawę, 37% nie spodziewa się zmian w tym obszarze, a 39% respondentów obawia się pogorszenia (spadek o 2 punkty procentowe w stosunku do ostatniego pomiaru). Co ósmy badany nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie (12%).

CBOS

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 6

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
poprawi się	20	17	16	19	21	22	25	20	15	14	13	12	12
nie zmieni się	49	52	53	47	47	39	36	39	47	52	51	36	37
pogorszy się	19	21	19	20	16	21	17	16	24	25	25	41	39
Trudno powiedzieć	12	10	12	15	15	18	22	25	14	9	11	11	12

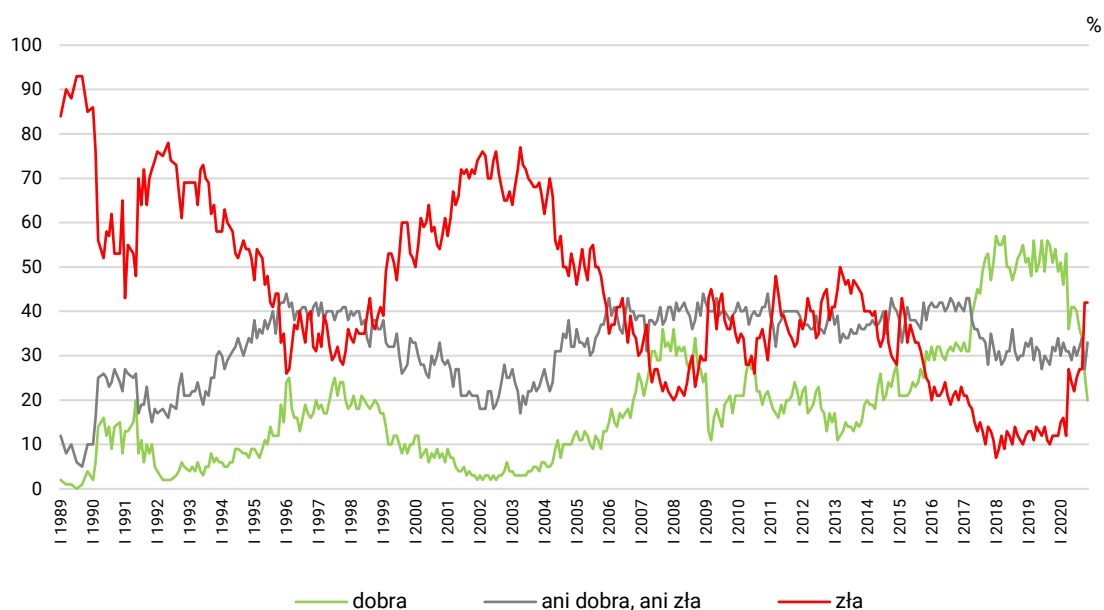
SYTUACJA GOSPODARCZA

Oceny

W porównaniu z ostatnią dekadą października zmniejszył się odsetek badanych pozytywnie oceniających sytuację gospodarczą w kraju (o 6 punktów procentowych, do 20%), zwiększył postrzegających ją przeciętnie (o 6 punktów, do 33%), zaś odsetek niezadowolonych się nie zmienił (42%). Jedynie nieliczni ankietowani nie mają sprecyzowanego zdania na ten temat (4%).

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce?
Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 7

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
dobra	54	49	51	46	53	36	41	41	40	36	34	26	20
ani dobra, ani zła	31	34	30	33	31	31	29	32	30	32	34	27	33
zła	12	12	15	16	12	27	24	22	25	27	27	42	42
Trudno powiedzieć	3	5	5	5	4	6	5	5	6	5	5	5	4

Częściej zadowolone z sytuacji gospodarczej wyrażają starsi ankietowani (33% zadowolonych wśród osób w wieku 65 lat i więcej), mieszkańcy małych miast – poniżej 20 tys. mieszkańców (26%), z wykształceniem co najwyżej średnim (22–26% w zależności od kategorii), z gospodarstw domowych o dochodach *per capita* wynoszących od 2000 zł do 2999 zł (28%), zadowolone z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (25%). Natomiast częściej niż inni krytycznie na temat kondycji gospodarki wypowiadają się młodszy ankietowani, najczęściej w wieku 25–34 lata (63%), mieszkańcy większych miast (57% mieszkających w największych aglomeracjach), lepiej wykształceni (57% absolwentów wyższych uczelni), o dochodach na osobę w gospodarstwie domowym wynoszących co najmniej 3000 zł (54%), przeciętnie oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych (48%).

Oceny kondycji gospodarki, podobnie jak kierunku zmian dokonujących się w kraju oraz sytuacji politycznej, w silny sposób powiązane są z poglądami politycznymi oraz poziomem religijności.

TABELA 8

Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	55	33	9	3
Polska 2050	7	27	64	2
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	5	25	69	0
Lewica (Nowa Lewica – dawniej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	5	28	67	1
Koalicja Obywatelska (Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	5	29	65	1
Niezdecydowani, na kogo głosować	12	30	51	7
Wahający się, czy wzięliby udział w głosowaniu	9	47	35	10
Deklarujący, że nie wzięliby udziału w głosowaniu	24	39	29	8

* Określone na podstawie deklaracji poparcia danego ugrupowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych

Lepiej sytuację gospodarczą oceniają osoby częściej praktykujące religijnie (43% wśród biorących udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu), identyfikujące się z prawicą (40%), a w potencjalnych elektoratach – zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem) – 55%. Natomiast częściej niż inni niezadowolone z sytuacji gospodarczej wyrażają osoby rzadziej praktykujące religijnie, a najczęściej – w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych (59%), o lewicowych poglądach politycznych (59%). W potencjalnych elektoratach najrzadziej niezadowolone deklarowane jest przez wyborców Prawa i Sprawiedliwości

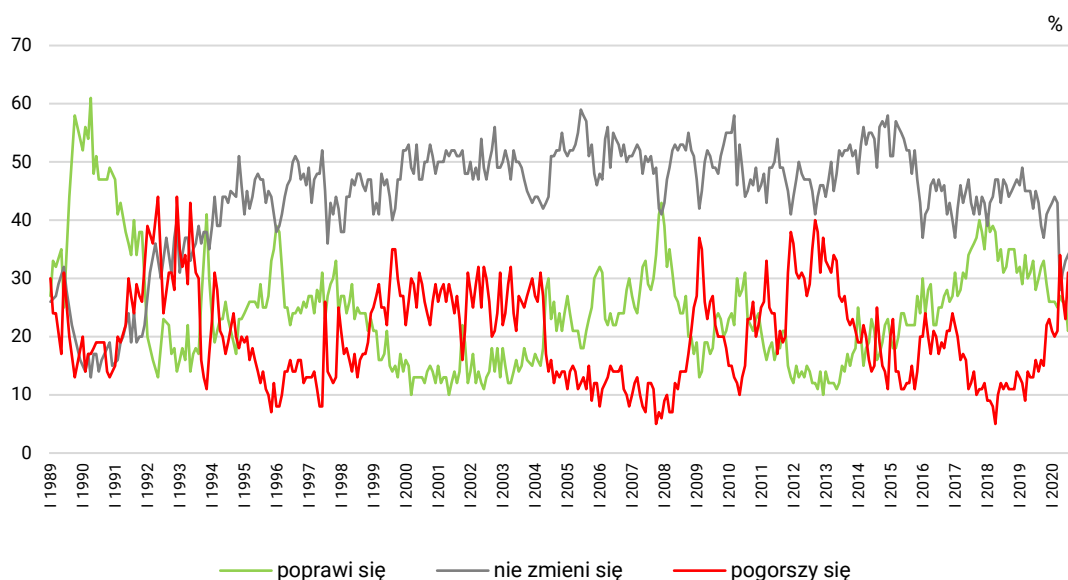
(wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem), natomiast zwolennicy największych ugrupowań opozycyjnych formułują je porównywalnie często (64-69%) – (por. tabelę 8 i tabelę aneksową 5).

Przewidywania

W stosunku do ostatniej dekady października zwiększył się odsetek badanych liczących na poprawę sytuacji gospodarczej (z 12% do 16%), zmniejszył obawiających się pogorszenia (o 4 punkty procentowe, do 48%), natomiast odsetek niespodziewających się zmian w tym obszarze w zasadzie się nie zmienił (27%). Co jedenasty ankietowany nie ma sprecyzowanego zdania na ten temat (9%).

CBOS

RYS. 6. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 9

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
poprawi się	29	26	26	26	25	27	26	26	21	23	17	12	16
nie zmieni się	41	42	43	44	43	28	31	33	34	35	37	26	27
pogorszy się	22	23	21	20	21	34	27	23	31	31	35	52	48
Trudno powiedzieć	8	8	10	11	11	11	16	19	14	11	11	10	9

SYTUACJA WŁASNA BADANYCH I MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA

Oceny

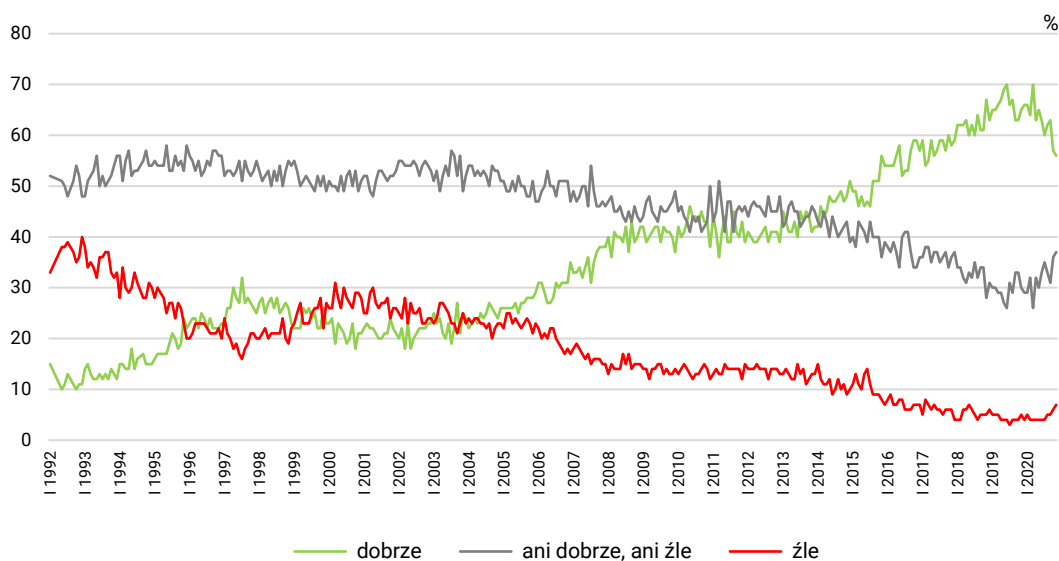
Od poprzedniego badania praktycznie nie zmieniły się oceny poziomu życia respondentów i ich rodzin oraz warunków materialnych gospodarstw domowych. Obecnie ponad połowa ankietowanych deklaruje, że im i ich rodzinom żyje się dobrze (56%), więcej niż co trzeci, że przeciętnie (37%), a relatywnie niewielu – że źle (7%).

TABELA 10

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
dobrze	65	66	66	64	70	63	65	63	60	62	63	57	56
ani dobrze, ani źle	30	29	29	32	26	32	30	33	35	33	31	36	37
źle	5	4	5	4	4	4	4	4	4	5	5	6	7

CBOS

RYS. 7. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

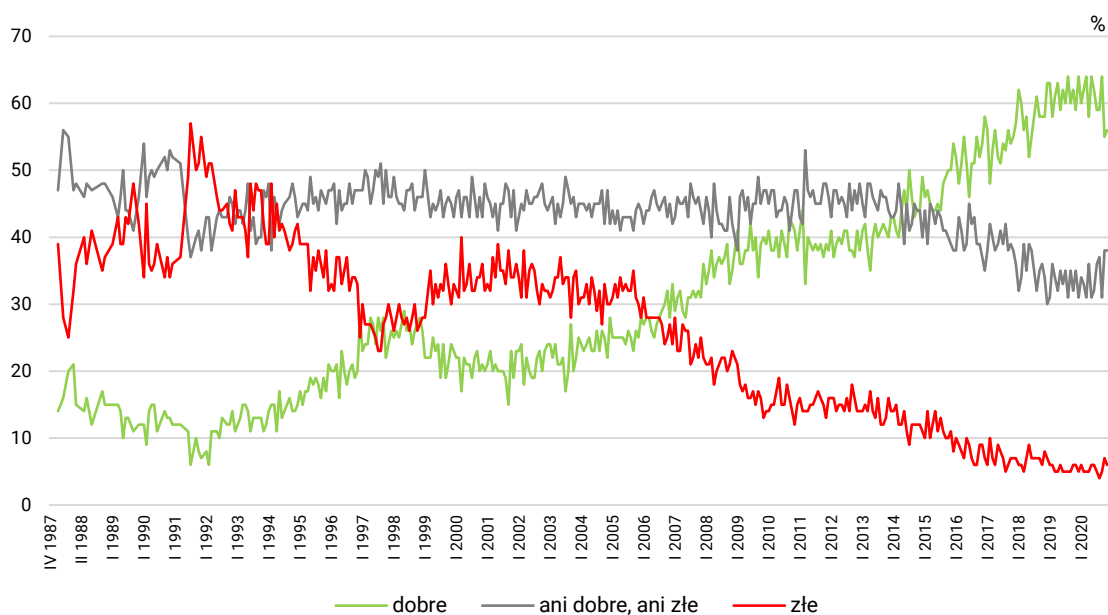
Również ponad połowa ankietowanych jest zadowolonych z warunków materialnych gospodarstw domowych (56%), blisko dwie piąte ocenia je przeciętnie (38%), a jedynie nieliczni są z nich niezadowoleni (6%).

TABELA 11

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
dobre	59	64	60	62	64	58	64	62	59	59	64	55	56
ani dobre, ani złe	35	31	34	33	31	36	31	32	36	37	31	38	38
złe	6	5	6	5	5	5	6	6	5	4	5	7	6

CBOS

RYS. 8. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

Postrzeżenie poziomu życia i warunków materialnych gospodarstw domowych zależy od wieku, wykształcenia oraz dochodów uzyskiwanych na osobę w gospodarstwie domowym. Częściej zadowolone z nich deklarują młodszy badani (w przypadku ocen warunków materialnych w wieku 18–34 lata, a w przypadku ocen poziomu życia w wieku 18–44 lata), lepiej wykształceni oraz respondenci z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 3000 zł (por. tabele aneksowe 7 i 8).

Przewidywania

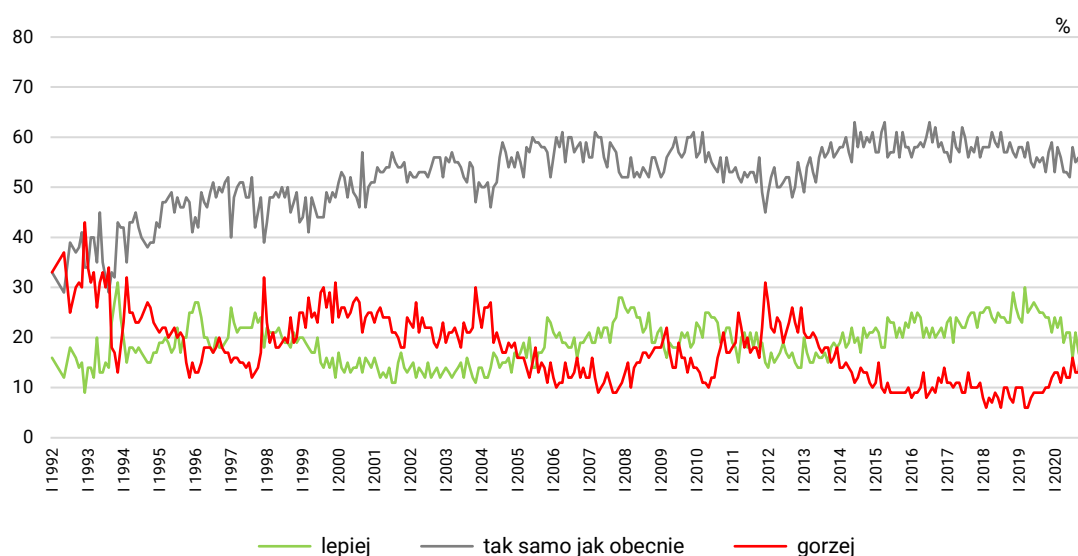
W porównaniu z poprzednim pomiarem w prognozach odnoszących się do poziomu życia respondentów i ich rodzin umocniło się przekonanie o utrzymaniu status quo (wzrost o 6 punktów procentowych, do 55%), a zmniejszyły się odsetki badanych liczących na poprawę (z 15% do 12%) oraz obawiających się pogorszenia (z 21% do 18%).

TABELA 12

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
lepiej	24	21	24	22	24	19	21	21	16	21	17	15	12
tak samo	57	59	53	58	56	53	53	52	58	55	56	49	55
gorzej	10	12	13	13	11	14	12	12	16	13	13	21	18
Trudno powiedzieć	9	8	10	8	9	14	14	15	10	11	13	15	15

CBOS

RYS. 9. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

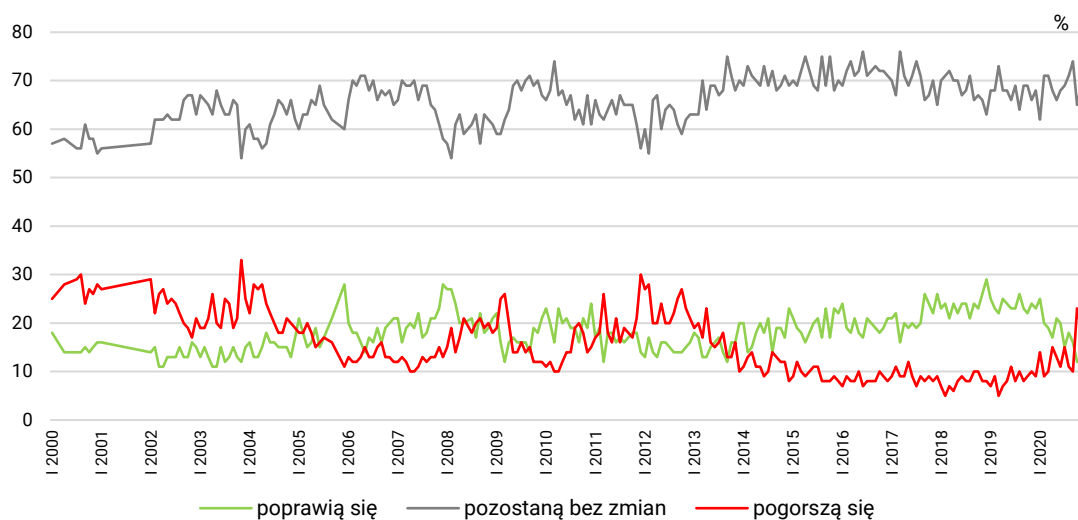
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

W przewidywaniach dotyczących warunków materialnych gospodarstw domowych również przybyło niespodziewających się zmian (z 65% do 69%), ubyło obawiających się pogorszenia (z 23% do 19%), a odsetek oczekujących poprawy się nie zmienił (12%).

TABELA 13

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2019		2020										
	XI	XII	I	II	III	V/VI	VI	VII	VIII	IX	X	X/2	XI
	w procentach												
poprawią się	24	23	25	20	19	17	21	20	15	18	16	12	12
pozostaną bez zmian	66	68	62	71	71	68	66	68	69	71	74	65	69
pogorszą się	10	9	14	9	10	15	13	11	15	11	10	23	19

RYS. 10. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

W listopadzie ponownie zmniejszyło się zadowolenie z sytuacji gospodarczej i obecnie liczba niezadowolonych ze stanu gospodarki ponaddwukrotnie przewyższa liczbę zadowolonych. W ostatniej dekadzie października po raz pierwszy od listopada 2015 roku – po pięciu latach niezmienniej przewagi ocen pozytywnych nad negatywnymi – w postrzeganiu sytuacji gospodarczej zarejestrowaliśmy przewagę niezadowolenia. Kończy się tym samym unikalny okres w postrzeganiu kondycji naszej gospodarki, począwszy od 1989 roku. Na ogół w ostatnich trzech dekadach w ocenach sytuacji gospodarczej niezadowolenie przeważało nad zadowoleniem, a przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi w nieprzerwany sposób utrzymywała się jedynie mniej więcej przez rok (od maja 2007 r. do czerwca 2008 r.), przy czym wówczas zadowolonych było mniej niż w ostatnich latach.

W porównaniu z ostatnią dekadą października odnotowujemy ponadto poprawę przewidywań dotyczących ogólnej sytuacji w kraju, sytuacji gospodarczej oraz warunków materialnych gospodarstw domowych. Pozostałe wskaźniki nastrojów społecznych zmieniły się w mniejszym stopniu.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka